

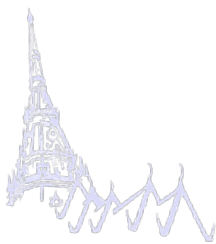
พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Behavior of Making Merit According to the Principle of Merit

Behavior of Students of Buddhasothon Monastic College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พระมหารุ่งโรจน์ แก้ววัน

Phramaha Rungroj Kaewwan

วัดราษฎร์ศรัทธาทำ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

Wat Rat Satthatham, National Office of Buddhism, Thailand

Email: 6226502006@mcu.ac.th

Received November 21, 2023; Revised December 10, 2023; Accepted December 28, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ และแนวทางการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีรูปแบบการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 136 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษาพบว่า

1. พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ คือ การให้ทานตามกำลัง ยึดหลักเจตนาบริสุทธิ์เต็มที่จะต้องบริสุทธิ์ทั้ง 3 เวลา คือ ก่อนจะให้ ขณะที่กำลังจะให้ และหลังจากได้ให้ทานไปแล้ว รู้สึกปลื้มใจยินดีที่ได้ให้ทานนั้นไปแล้ว ส่งเสริมให้นิสิตสวดมนต์ วาจา และใจอยู่เสมอ และส่งเสริมให้นิสิตสวดมนต์ นั่งสมาธิอย่างน้อย 15 นาที/วัน หมั่นบริหารสภาพจิตใจให้สงบ และหมั่นหาความรู้เพิ่มพูนปัญญาให้ตนเองอยู่เสมอ

คำสำคัญ: พฤติกรรม; การทำบุญ; บุญกิริยาวัตถุ

Abstract

In this research, the objectives were to study the behavior of making merit according to the principle of merit making and guidelines for making merit according to the principles of merit making by students Buddhasothon Sangha College Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The research format was the type of quantitative research. The research area was Buddhasothon Buddhist College; Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The sample group was the number of 136 students in 1st to 4th year by using the random sampling method. The research instrument was a questionnaire with a 5-rank rating scale (Rating Scale). Data were collected by sending questionnaires to the sample group. The used data analysis was basic statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the study found that:

1. For the merit making behavior according to the principle of merit making of Buddhasothon Sangha College students in Chachoengsao Province, in overall and each aspect was at a high level.

2. Guidelines for developing the merit-making behavior according to merit-making principles, there were namely giving alms according to one's ability, adhere to the principle of pure intention at all 3 times: before giving, while to give and after giving things. They felt delighted that the donation had already been given. We should encourage all of students to always be restrained in body, speech and mind. Finally, they should be restrained in body, speech and mind and encourage students to pray and meditate at least for 15 minutes per a day and keep their mind calm and always seeking knowledge to increase one's own wisdom.

Keywords: Behavior; Making Merit; Boonkiryawatthu

บทนำ

การทำบุญให้ทานในสังคมไทยนั้น มีมาทุกยุคทุกสมัย เพราะคนไทยได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ว่า การให้ทานจะทำให้เกิดความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เมื่อตายไปก็จะได้ไปเกิดในสวรรค์ หรือถึงพร้อมซึ่งมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ ความเชื่อเหล่านี้ล้วนเกิดจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ยิ่งไปกว่านั้น การให้ทานยังเป็นการกำจัดความโลภซึ่งจะเห็นได้จากอุปนิสัยของคนไทย เมื่อตื่นเช้ามาก็นำอาหารมาใส่บาตรให้กับพระภิกษุ-สามเณร เป็นภาพที่เห็นกันอยู่ทั่วไป การให้ทานนั้นถือว่าเป็นการทำความดีเบื้องต้นของชาวพุทธก็ว่าได้ การให้ทานย่อมได้อานิสงส์และส่งผลดีงามแก่ผู้ให้ทาน การให้ทานโดยทั่วไป คือ การให้เพื่อความอนุเคราะห์แก่ผู้ขาดแคลนที่สมควรอนุเคราะห์ เพื่อสงเคราะห์ผู้ที่ควรสงเคราะห์เป็นการผูกมิตรภาพไมตรีหรือเพื่อบูชา

ผู้ที่ควรบูชาเป็นการบูชาครูหรือตอบแทนคุณหรือเป็นการบำเพ็ญในบุญเขต คือ การทำทานแบบถวายแก่พระภิกษุสงฆ์และเป็นการบำรุงพระศาสนา อย่างแท้จริง สำหรับการใส่บาตรนั้นจะมีพระภิกษุสงฆ์มาบิณฑบาต คำว่า บิณฑบาต หมายถึง การนำอาหารใส่ลงในบาตรของพระภิกษุ ในภาษาไทยใช้ในความหมายว่า พระที่ไปบิณฑบาต คือ ไปรับอาหารที่เขาจะใส่ลงในบาตร การบิณฑบาตนี้จึงเกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์โดยตรง เป็นเครื่องมือหนุนชีวิตและเป็นกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มาตราบเท่าทุกวัน (บุญรัตน์ อุตสาห, 2560)

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้หลักศาสนาเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งทางหลักธรรมและการปฏิบัติทางศาสนา อันเป็นความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในสังคมให้เป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งพุทธศาสนาได้ทำหน้าที่ในการจัดระเบียบสังคม อบรมให้คนในสังคมเป็นคนดี คิดดี ทำดี เพื่อสร้างบุญสร้างกุศลให้สังคมและตนเองมีความสุข บุคคลทั้งหลายที่ตั้งมั่นในความดีอย่างมั่นคง ย่อมได้รับผลตอบแทนทั้งในชาตินี้และชาติต่อ ๆ ไปแน่นอน คำว่า บุญ ในที่นี้ได้แก่การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ที่จะชำระล้างความโกรธ ความโลภ และความหลงทั้งปวง ถูกันว่า การสร้างคุณงามความดีโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนเป็นการทำบุญอย่างผู้มีปัญญา ผู้ใดทำบุญโดยหวังสิ่งตอบแทนอันได้แก่ ความสุข ลาภ ยศ สรรเสริญ ถือว่าผู้นั้นทำบุญโดยไม่ละโทษ โทษดังกล่าว ได้แก่ โทษจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏนั้นเอง การสร้างบุญไม่ว่าจะละโทษหรือไม่ ล้วนเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ เพราะผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองบุญมีมากมายมหาศาล ถ้าเปรียบเทียบกับเงินฝากเข้าบัญชีธนาคารแล้ว ผู้สร้างกองบุญได้ดอกผลมากมายกว่าการฝากเงินในธนาคารมากนัก ที่เห็นได้ทันที คือ บุญกุศลที่ได้สะสมไว้สามารถนำติดตัวไปในชาติหน้าต่อ ๆ ไปได้ แต่ทรัพย์สินทั้งหลายที่มี ไม่ว่าจะเป็นบ้าน ที่ดิน และโภคทรัพย์ต่าง ๆ ที่ได้สะสมไว้เป็นกรรมสิทธิ์จะต้องสลายกลายเป็นของคนอื่นในทันทีที่หมดลมหายใจ ยิ่งแก่ตัวเท่าไร เวลาที่เราจะได้เสวยสุขทางโลกก็น้อยลงไปทุกที การฉลองวันเกิดจึงเสมือนหนึ่งเป็นการฉลองวันตายที่ใกล้เข้ามา (เมธวัจน์ สิลลุตโต, 2560)

เรื่องการทำบุญในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ อย่างย่อมี 3 อย่างพิสดารมี 10 ดังจะมีรายละเอียดในบทต่อไป รวมทั้งในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุในพระพุทธศาสนานั้น ผู้ศึกษาจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจในเรื่องการทำบุญประเภทต่าง ๆ ว่า มีอะไรบ้าง และการทำบุญ ประเภทนั้น ๆ ทำอย่างไรจึงจะถูกต้องและได้ผลมาก เพราะการทำบุญเป็นกรรมดีหรือกุศลกรรมที่ทุกคนควรบำเพ็ญ ฉะนั้นในตอนนี้จะพูดถึงบุญกิริยาวัตถุ คือ หลักแห่งการบำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจกฎแห่งกรรมชัดเจนยิ่งขึ้น ลักษณะของบุญ บุญ คืออะไร ? บุญ คือ สภาพที่ทำให้จิตใจให้สะอาดให้ผ่องใส ฉะนั้น ลักษณะของบุญในความหมายแรกนี้ จึงหมายถึงสภาพของจิตหรือคุณภาพของจิตที่ผ่องใส อีกอย่างหนึ่ง หมายถึง ความสุข ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ดูก่อนนิกขุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอย่ากลัวบุญต่อบุญเลย คำว่า บุญนี้ เป็นชื่อของความสุก” ฉะนั้น ลักษณะของบุญในความหมายที่สองนี้ จึงหมายถึง ความสุขความเจริญ อีกอย่างหนึ่ง บุญ หมายถึง การทำความดี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “พึงสั่งสมบุญทั้งหลาย อันจะนำความสุขมาให้” ฉะนั้น ลักษณะของบุญในความหมายที่ 3 คำนี้ หมายถึง การทำดี เช่น การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา (พระสมพร ติสสวโร, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องการทำบุญ

มีนักปราชญ์หลายท่านได้ให้ความหมายของบุญตามนัยพระพุทธศาสนาไว้ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551) ได้ให้ความหมายคำว่า บุญ หมายถึงเครื่องชำระ สันดาน ความดี กรรมดี ความประพฤติชอบทางกายวาจาใจ กุศลกรรม ความสุข กุศลกรรม ส่วนบุญกิริยาวัตถุ หมายถึง สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำบุญ ทางทำความดี บุญกิริยา วัตถุ 3 คือ (1) ทานมัย คือ ทำบุญด้วยการให้ (2) สีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีลและประพฤติดี (3) ภาวนามัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2528) ให้ความหมายบุญไว้ว่า บุญ หมายถึง เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี หลักการทำความดี ทางทำความดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจาและใจ ประกอบด้วย ทาน ศีลและภาวนา ซึ่งจะต้องปฏิบัติไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน (บุญกิริยาวัตถุ 3)

พระเทพสิทธิมนี (โชคก ป.ธ. 9) (2541) ให้ความหมายบุญไว้หลายนัย ดังนี้ บุญ แปลว่า ชำระ หมายถึง ชำระกาย ชำระวาจา และชำระใจให้สะอาดเหมือนสบู่หรือผงที่ฟอกผ้าให้สะอาด บุญ แปลว่า กรอง หมายถึง บุญนั้นเป็นเหตุให้เกิดความสุขถึง 7 ประการ ทั้งในภพนี้และภพหน้า ได้แก่ สุขของมนุษย์ สุขของเทวดา สุขในฉน สุขในวิปัสสนาสุขในมรรค 4 สุขในผล 4 และสุข คือ นิพพาน

พุทธทาสภิกขุ (2540) ในความหมายของบุญไว้ว่า หมายถึง เครื่องฟูใจ (สบายใจ) เครื่องชำระบาป แต่ให้ความสำคัญกับคำว่า เครื่องฟูใจ อาจยึดติดโดยไม่รู้ตัว ทำให้ความหมายของบุญเพี้ยนไปได้

สรุปได้ว่า บุญเป็นเรื่องของการทำความดี ซึ่งการกระทำความดีทั้ง 3 ทาง คือ ทางกาย ได้แก่ การไม่เบียดเบียนกัน ทางวาจา คือ การพูดจาในทางที่เป็นประโยชน์ ไม่พูดเสียดสี ไม่พูดโกหก ไม่พูดหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อและรวมทั้งทางใจ คือ มีจิตเมตตาต่อบุคคลอื่น

ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ

พุทธทาสภิกขุ (2543) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า ที่ตั้งแห่งการกระทำซึ่งบุญ หมายถึง สิ่งที่ยังปรารถนาของบุคคลผู้ประสงค์จะชำระบาปอกุศลโดยประการทั้งปวง จำแนกเป็น 3 ประการ คือ

1. ทานมัย บุญสำเร็จจากทาน ทาน แปลว่า การให้เป็นการบริจาคสิ่งของที่มีค่าหรือของรักหวงแหนให้ออกไปจากความเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นเพื่อคลายความตระหนี่ รวมไปถึงการให้ความรู้ การให้ส่วนบุญและการให้อภัยโทษ

2. สีลมัย บุญสำเร็จจากศีล ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นการควบคุมกายวาจาให้บริสุทธิ์หรือให้สงบ ปราศจากโทษที่จะเกิดขึ้นทั้งทางกาย และทางวาจา รวมไปถึงการเลี้ยงชีพชอบ ความมีมารยาทดี ความละเอียดรอบคอบ

3. ภาวนามัย บุญสำเร็จจากภาวนา ภาวนา แปลว่า การทำให้เจริญ หมายถึง การกระทำทางใจเพื่อให้ใจสงบ หรือบริสุทธิ์ขึ้นสมาธิแล้วกระทำต่อจนกระทั่งเกิดปัญญาารู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง เกิดความบริสุทธิ์สูงสุด เพราะหมดจากกิเลส มี 2 ระดับ คือ

3.1 สมถภาวนา คือ การกระทำจิตให้เข้มแข็งเป็นอารมณ์เดียวหรือมีความมุ่งหมายเพื่อการรอบรู้อะไรยิ่งขึ้นด้วยความมีสติ ปิติ วิริยะ อุเบกขา เป็นต้น

3.2 วิปัสสนาภาวนา คือ การกระทำจิตให้ขยายขึ้นจากการมีอารมณ์เดียว เพื่อให้เกิดปัญญาเข้าใจรู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง มีสัมมาทิฏฐิจนเกิดความบริสุทธิ์สูงสุดหมดกิเลส

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2550) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำความดี เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี ทางทำดีประกอบด้วย 1. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการให้เป็นสิ่งของ) 2. สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการรักษา ศีล) หรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย 3. ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา) คือ การฝึกอบรมจิตใจเจริญปัญญา และได้อธิบายหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วย

1. การให้ทาน (ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ) คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปันเพื่อช่วยเหลือกัน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

1.1 อามิสทาน การให้สิ่งของ

1.2 ธรรมทาน การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

2. การรักษาศีล (สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ) คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับสังคม ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสุขในชีวิตและสังคม ศีลมีหลายระดับจัดไว้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตในการปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงจุดหมายของตนสำหรับประชาชนพึงรักษาศีล 5 เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานในสังคม เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดีไม่เบียดเบียนทำร้ายละเมิดชีวิตและร่างกาย ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ประพฤติผิดเกี่ยวกับเพศ ไม่ใช้วาจาหลอกลวงกันและไม่ทำให้สูญเสียสติสัมปชัญญะด้วยการเสพสิ่งที่ให้เกิดความประมาท

3. การเจริญภาวนา (ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ) คือ การฝึกอบรมจิตใจ หรือ การทำให้เป็นใหม่ ขึ้น และพัฒนาให้องค์งามสมบูรณ์ มี 2 ประการ คือ

3.1 จิตตภาวนา หรือ สมถภาวนา เป็นการพัฒนาจิต ความมีใจแน่วแน่

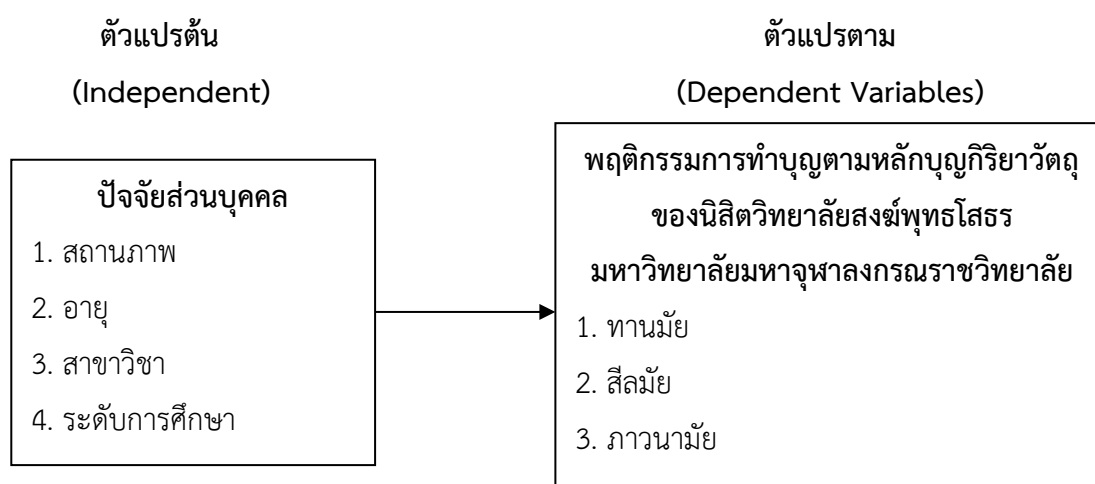
3.2 ปัญญาภาวนา หรือ วิปัสสนาภาวนา เป็นการเจริญวิปัสสนา มุ่งให้ มุ่งที่สมาธิ หรือความสงบ เกิดปัญญา เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงของชีวิต

สมทรง ปุณฺณฤทธิ (2544) ได้ให้ความหมายบุญกิริยาวัตถุว่า เป็นคุณงามความดี เป็นพื้นฐาน เป็นรากแก้วของความเป็นมนุษย์

สรุปได้ว่า บุญกิริยาวัตถุ คือ สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำคุณงามความดี เป็นพื้นฐานของคนดีเป็นรากแก้วในการทำ ความดี ซึ่งประกอบด้วยการบำเพ็ญบุญที่สำเร็จด้วยการให้ทาน การบำเพ็ญบุญที่สำเร็จด้วยการรักษาศีล การบำเพ็ญบุญที่สำเร็จด้วยการเจริญจิตภาวนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงทำให้ผู้วิจัย ได้นำมากำหนด (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 - 4 จำนวน 136 รูป/คน ได้มาโดย

วิธีการคัดเลือกตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (R.C. Krejcie and D.W. Morgan) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ สาขาวิชา ระดับการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิกายมหายาน มหาวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ 1. ด้านทานมัย 2. ด้านศีลมัย 3. ด้านภาวนามัย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 อันดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดคำถามเชิงบวก จำนวน 25 ข้อ มีระดับการจัดการ 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการแปลค่าความหมายค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิกายมหายาน มหาวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดการแปลผล โดยใช้ค่าเฉลี่ยตามหลักทางคณิตศาสตร์ที่กำหนดให้ค่า 0.51 ขึ้นไปให้ปัดเป็นเลขจำนวนเต็ม เกณฑ์ที่ใช้เป็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิกายมหายาน มหาวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิกายมหายาน มหาวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำมาสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน 91 รูป (ร้อยละ 66.9) รองลงมาเป็นคฤหัสถ์ชาย จำนวน 17 คน (ร้อยละ 12.5) เป็นสามเณร จำนวน 16 รูป (ร้อยละ 11.8) และน้อยที่สุดเป็นคฤหัสถ์หญิง จำนวน 12 คน (ร้อยละ 8.8) ตามลำดับ

จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 80 คน (ร้อยละ 58.8) รองลงมา 41-50 ปี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 17.6) มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 17 คน (ร้อยละ 12.5) มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 5.1) มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2.9) และน้อยที่สุดมีอายุ 61-70 ปี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2.9) ตามลำดับ

จำแนกตามสาขาวิชา ส่วนใหญ่เป็นนิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 66 คน (ร้อยละ 48.5) รองลงมา เป็นนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 35 คน (ร้อยละ 25.7) เป็นนิสิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 21 คน (ร้อยละ 15.4) และน้อยที่สุดเป็นนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 14 คน (ร้อยละ 10.3) ตามลำดับ

จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 36 คน (ร้อยละ 26.5) รองลงมา เป็นนิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 36 คน (ร้อยละ 26.5) เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 32 คน (ร้อยละ 23.5) และน้อยที่สุดเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 32 คน (ร้อยละ 23.5) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$ และ S.D. = 0.424) เมื่อพิจารณาการจัดอันดับเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดของแต่ละข้อ พบว่า อันดับแรก ด้านการเจริญภาวนา ($\bar{X} = 4.32$ และ S.D. = 0.511) รองลงมา ด้านการรักษาศีล ($\bar{X} = 4.31$ และ S.D. = 0.491) และด้านการให้ทาน ($\bar{X} = 4.19$ และ S.D. = 0.500) อยู่ในอันดับสุดท้าย

3. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 3 ด้าน พบว่า

1. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ด้านการให้ทาน ควรให้ทาน ตามกำลังทรัพย์ที่เรามีอยู่ โดยไม่ทำให้ตนเองลำบาก หรือเบียดเบียนตนเองจนเกินไป ยึดหลักเจตนาบริสุทธิ์

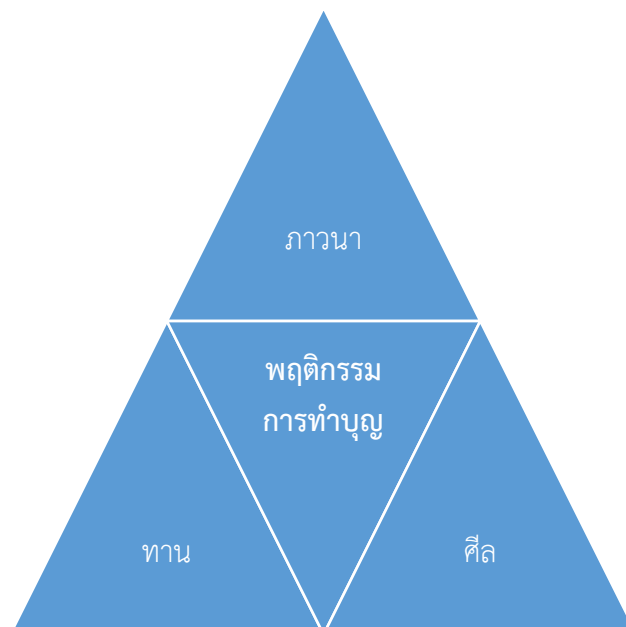
เต็มที่จะต้องบริสุทธิตั้ง 3 เวลา คือ ก่อนจะให้ทาน รู้สึกละอายใจว่า จะได้ให้ ขณะที่กำลังจะให้ทาน มีจิตเลื่อมใส ยินดีว่า กำลังให้ และหลังจากได้ให้ทานไปแล้ว รู้สึกปลื้มใจยินดีที่ได้ให้ทานนั้นไปแล้ว

2. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ด้านการรักษาศีล ควรประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้นิสิตสำรวมกาย วาจา และใจอยู่เสมอ สำรวมกาย คือ แต่งกาย นุ่งห่มให้เรียบร้อย ไม่คึกคะนองมือและเท้า สำรวมวาจา คือ ไม่กล่าวล่วงเกินพระรัตนตรัย ไม่คะนองปากล่วงเกินผู้อื่น สำรวมใจ คือ ระลึกรู้ถึงคุณของพระรัตนตรัย หมั่นชำระจิตใจตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ

3. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ด้านการเจริญภาวนา ส่งเสริมให้นิสิตสวดมนต์ นั่งสมาธิอย่างน้อย 15 นาที/วัน หมั่นบริหารสภาพจิตใจให้สงบและมีสติในการแก้ไขปัญหา หมั่นหาความรู้เพิ่มพูนปัญญาให้ตนเองอยู่เสมอ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยสามารถนำมาเขียนเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 3 ด้าน พบว่า

1. การให้ทาน คือ การให้ทานตามกำลังทรัพย์ที่เรามีอยู่ โดยทำให้ตนเองลำบากหรือเบียดเบียนตนเองจนเกินไป ยึดหลักเจตนาบริสุทธิ์เต็มที่จะต้องบริสุทธิตั้ง 3 เวลา คือ ก่อนจะให้ทาน รู้สึกละอายใจว่า

จะได้ให้ ขณะที่กำลังจะให้ทาน มีจิตเลื่อมใสยินดีว่า กำลังให้ และหลังจากได้ให้ทานไปแล้ว รู้สึกปลื้มใจยินดีที่ได้ให้ทานนั้นไปแล้ว

2. การรักษาศีล คือ การสำรวมกาย วาจา และใจอยู่เสมอ สำรวมกาย คือ แต่งกาย นุ่งห่มให้เรียบร้อย ไม่คึกคะนองมือและเท้า สำรวมวาจา คือ ไม่กล่าวล่วงเกินพระรัตนตรัย ไม่คะนองปากล่วงเกินผู้อื่น สำรวมใจ คือ ระลึกรู้ถึงคุณของพระรัตนตรัย หมั่นชำระจิตใจตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ

3. การเจริญภาวนา คือ การสวดมนต์ นั่งสมาธิอย่างน้อย 15 นาที/วัน หมั่นบริหารสภาพจิตใจให้สงบ มีสติในการแก้ไขปัญหา หมั่นหาความรู้เพิ่มพูนปัญญาให้ตนเองอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

พฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการศึกษาวิชาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงสูง ซึ่งเป็นปณิธานหลักของมหาวิทยาลัยที่จะให้เป็นแหล่งศึกษาวิชา นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตถุเป็นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญรัตน์ อุตส่าห์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นในเขตเทศบาลจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นใน เขตเทศบาลจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมการทำบุญตักบาตร รองลงมา คือ ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร และค่าต่ำสุด คือ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ควรให้ทานตามกำลังทรัพย์ที่เรามีอยู่ โดยไม่ทำให้ตนเองลำบาก หรือเบียดเบียนตนเองจนเกินไป ยึดหลักเจตนาบริสุทธิ์เต็มที่จะต้องบริสุทธิ์ทั้ง 3 เวลา คือ ก่อนจะให้ทาน รู้สึกรู้สิดีว่า จะได้ให้ ขณะที่กำลังจะให้ทาน มีจิตเลื่อมใสยินดีว่า กำลังให้และหลังจากได้ให้ทานไปแล้ว รู้สึกปลื้มใจยินดีที่ได้ให้ทานนั้นไปแล้ว ควรประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้นิสิตสำรวมกาย วาจา และใจอยู่เสมอ สำรวมกาย คือ แต่งกาย นุ่งห่มให้เรียบร้อย ไม่คึกคะนองมือและเท้า สำรวมวาจา คือ ไม่กล่าวล่วงเกินพระรัตนตรัย ไม่คะนองปากล่วงเกินผู้อื่น สำรวมใจ คือ ระลึกรู้ถึงคุณของพระรัตนตรัย หมั่นชำระจิตใจตนเองให้สะอาดอยู่เสมอ และส่งเสริมให้นิสิตสวดมนต์ นั่งสมาธิอย่างน้อย 15 นาที/วัน หมั่นบริหารสภาพจิตใจให้สงบ และมีสติในการแก้ไขปัญหา และหมั่นหาความรู้เพิ่มพูนปัญญาให้ตนเองอยู่เสมอ บุญรัตน์ อุตส่าห์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นในเขตเทศบาลจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นในเขตเทศบาลจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า บิดามารดาควรปลูกฝังให้วัยรุ่นเข้าวัดทำบุญตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เกิดความรักและศรัทธาในพระพุทธศาสนา โรงเรียนควรมีกิจกรรมที่ตักบาตรในวันพระและวันสำคัญทางศาสนาเพื่อที่ครูและนักเรียนจะได้ทำบุญและเป็นแบบอย่างให้กับวัยรุ่นในการทำบุญตักบาตร วันสำคัญทางศาสนา พระสงฆ์ควรที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร การถวายสังฆทานเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน การให้ความรู้

โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรทำงานในเชิงรุก คือ การเข้าไปสั่งสอนธรรมกับวัยรุ่นแบบบูรณาการในโรงเรียนและชุมชน โดยมีวิธีการสั่งสอนที่หลากหลายและนำเสนอสดมีเดียในการเผยแพร่ข่าวสารด้านที่ดีของพระสงฆ์อย่างทั่วถึงและเป็นระบบแบบแผนโดยความร่วมมือของชุมชน

สรุป

พฤติกรรมกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ คือ การให้ทานตามกำลัง ยึดหลักเจตนาบริสุทธิ์เต็มที่จะต้องบริสุทธิ์ทั้ง 3 เวลา คือ ก่อนจะให้ ขณะที่กำลังจะให้ และหลังจากได้ให้ทานไปแล้ว รู้สึกปลื้มใจยินดีที่ได้ให้ทานนั้นไปแล้ว ส่งเสริมให้นิสิตสัปปายะ วาจา และใจอยู่เสมอ สัปปายะ วาจา สัปปายะ และส่งเสริมให้นิสิตสวดมนต์ นั่งสมาธิอย่างน้อย 15 นาที/วัน หมั่นบริหารสภาพจิตใจให้สงบ มีสติในการแก้ไขปัญหา หมั่นหาความรู้เพิ่มพูนปัญญาให้ตนเองอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 ควรส่งเสริมให้นิสิตหมั่นบุญตักบาตร ตามกำลังของตนเอง
- 1.2 ควรส่งเสริมให้นิสิตฝึกทักษะด้านการสื่อสาร ใช้คำสุภาพเหมาะสม และไม่กล่าวร้ายผู้อื่น
- 1.3 ควรส่งเสริมให้นิสิตหมั่นเจริญปัญญา ใช้สติในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ
- 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ
- 2.3 ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา 4

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญรัตน์ อุตสาห์. (2560). *พฤติกรรมกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นในเขตเทศบาลจังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สีลภูสีโต). (2560). *การปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน ศึกษาเฉพาะกรณีพุทธศาสนิกชนวัดบางนารนอก (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพสิทธิมนี (โชดก ป.ธ. 9). (2541). *คู่มือสอบอารมณ์กรรมฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2540). *ทาน ศีล ภาวนา*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมะฉบับเรียนลัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.

_____. (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระสมพร ติสสวโร (สุรสิทธิ์). (2563). *การสร้างแรงจูงใจในการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2543). *ศึกษาธรรมอย่างถูกวิธี*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุขภาพใจ.

สมทรง บุญญฤทธิ์. (2544). *วิธีทำบุญฉบับสมบูรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.